

BERGSLUFT

Medlemsblad för Elin Wägner-sällskapet nr 15

April 1995

ISSN 1103-4156

Elin Wägner-dagen 1995

firas lördagen den 13 maj i Bygdegården i Berg. Alla är hjärtligt välkomna att lyssna till

Solveig Ternström

som under rubriken "Elin är grunden" kommer att berätta om vad Elin Wägner betytt för henne. Så här ser programmet ut:

kl. 13 Årsmöte

kl. 14 Solveig Ternströms framträdande (Kom till årsmötet om du vill ha en bra plats)

Efteråt finns kaffeservering och Lilla Björka hålls öppet för alla som vill se huset inifrån.

Alla medlemmar kallas härmed till årsmötet. Verksamhetsberättelse och ekonomisk berättelse bifogas detta nummer av Bergsluft. Hör av dig till valberedningen (Kerstin Axén 0470-245 52 och Kerstin Pharmanson 0470-77 55 55) om du vill delta i styrelsearbetet eller har tips på lämpliga personer.

Bussresa från Stockholm

till Elin Wägner-dagen i Berg (med upplöck i Norrköping, Linköping, Jönköping om några därifrån vill åka med) kommer att ordnas om tillräckligt många anmäler sig. Vi räknar med en resekostnad på ca 500 kr och kan också ordna logi på Asa vandrarhem för ca 125 kr. På lördagskvällen erbjuds gemensam middag på Anegården för alla som vill. Hemresa på söndagen med rundtur i Växjö och besök på glasbruk efter vägen.

Anmälan till Bibbi Steinertz, 08-662 18 25, fax 08-667 97 27, Breda Gatan 6, 115 21 Sthlm senast 2/5.

Ett upprop mot våldet i TV-kanalerna

kommer att ligga framme för namnunderskrifter under årsmötet. Det har följande text som gärna får användas av andra som vill göra liknande aktioner:

Till ansvariga för TV-kanalerna från Elin Wägner-sällskapet

Med oro och förfäran ser vi hur våld, råhet och förakt för livet ökar i vårt samhälle och vi frågar oss bävande vart utvecklingen bär hän.

Elin Wägner-sällskapet, vars syfte är att hålla Elin Wagners livsverk levande genom att lyfta fram hennes idéer, "ser det som sin uppgift att verka för varsamhet med livet, jorden och naturen i alla dess former" (ur Elin Wägner-sällskapets stadgar).

Det känns angeläget för oss att mana till eftertanke inför tendenserna i tiden. Nu måste alla goda krafter hjälpas åt för att vända utvecklingen.

I förhoppning att också televisionskanalerna inser sitt ansvar vädjar vi om ett restriktivare urval av underhållningsprogrammen i Era kanaler. Att det där mycket ofta förekommer våld, råhet och förakt för livet är helt uppenbart. Detta är nedbrytande, förråande, fördummande.

Verka i stället för varsamhet med livet! För människovärdets skull - och för våra barns och ungdomars skull!

Vi kommer att skicka våra listor till Kanal 1 och TV2, Sveriges Television AB, 105 10 Sthlm; TV3 AB, Box 2034, 103 11 Sthlm och TV4, Storängskroken 10, 115 79 Sthlm;

Elin Wägner-sällskapet, Skir, Svanaholm, 355 91 VÄXJÖ
Postgiro 22 21 27-3

Bergsluft Redaktion: Marianne Enge Swartz och Solveig Hammarbäck Telefon 0470-775557, 775515

Välkomna till Lilla Björka

Lilla Björka är inköpt, kunde vi meddela i förra Bergsluft. Sedan dess har en stiftelse bildats för att ta hand om huset och den verksamhet som så småningom ska bedrivas där. Bland stiftelsebildarna finns Elin Wägner-sällskapet och styrelsen består av följande personer: *Charlotte Branting*, ordf., *Marianne Enge Swartz*, vice ordf., *Solveig Hammarbäck*, sekr., *Bibbi Steinertz*, vice sekr., *Hans Danielsson*, kassör, *Märta Schlecker*, *Gunilla Skogström* och *Bengt Göransson*.

Än så länge står Lilla Björka ganska tomt men eftersom det är ett vackert hus verkar det inte ödsligt. Styrelsens arbete har hittills mest handlat om att ta reda på vad som behöver göras i huset och vad som får göras. Huset är nämligen kulturminnesskyddat och det innebär att vi måste invänta länsantikvariens utredning innan några större reparationsarbeten kan komma igång. Diskussioner om framtida användningsmöjligheter pågår också.

Alla medlemmar i Elin Wägner-sällskapet är välkomna att besöka Lilla Björka under sommaren. Ring till Märta Schlecker, 0472-72093 eller Ulla Johansson, 0472-72012 och gör upp om tidpunkt för besöket så visar de och berättar.

Det finns möjligheter för inte alltför stora sällskap att i samband med besöket dricka kaffe eller äta på Lilla Björka. Vi har kontakt med en catering-firma som ordnar allt. Kanske ett lämpligt tillfälle för en föreningsstyrelse att avsluta arbetsåret med samvaro på Lilla Björka eller varför inte ordna en liten resa för vänkretsen. Kontakta Märta Schlecker i god tid bara.

Vi räknar också med att kunna ordna några sovplatser på övervåningen i Lilla Björka om några skulle vara intresserade av att bo där några dagar eller en vecka. Det finns kokmöjligheter, vatten, avlopp och en toalett i huset, men bad får man ta i Lädjasjön. Ring Märta Schlecker så lämnar hon upplysningar.

Alla andelstecknare

har nu förhoppningsvis fått sina bevis och vi kan inte nog tacka alla som bidragit till att köpet av Lilla Björka kunde genomföras. Men det behövs mera pengar för upprustning och underhåll. Man kan fortfarande teckna andelar (en bra present till jubilarer som har allt!). Pg-numret för Lilla Björka-insamlingen - 470 76 91-4 - gäller fortfarande. Skriv bara på talongen att det gäller andelar och vart bevisen ska skickas!

Köp Sven Ljungbergs träsnitt

med Elin Wägner-motiv - det är också ett bra sätt att stödja Lilla Björka. Vi bifogar ett informationsblad och hänvisar till *Rose-Marie Bäck* som sköter försäljningen.

Elin Wägner-utställning

Biblioteket i Saltsjöbaden har tagit ett gott initiativ för att lyfta fram våra klassiker. Under våren har de haft en liten Elin Wägner-utställning och i samband med den plockat fram hennes böcker ur magasinen för utlåning. Under hösten planerar de att bjuda in föreläsare från olika litterära sällskap.

Ni vet kanske att de litterära sällskapen är en av våra snabbast växande folkrörelser - DELS (De litterära sällskapens samarbetsnämnd) har över 80 medlemmar.

Vår miniatyriställning om Elin Wägner består av fem fotografier med korta texter, allt monterat på frigolit så att det är lätt att sätta upp den på en skärm. Bibliotek kan få låna den en månad för 200 kr genom Marianne Enge Swartz, 08-30 69 07 (hem), 08-92 52 54 (arb.).

Akademiska uppsatser

med anknytning till Elin Wägner har vi fått och införlivat med våra samlingar. *Bibi Jonsson* har skickat två uppsatser framlagda vid prof. Louise Vinges doktorandseminarium i Lund: Mötet mellan kvinna och man - ett tema hos Elin Wägner samt Aspekter på kvinnoroll och kvinnlighet i Elin Wagners trettiotalromaner.

Irene Andersson är doktorand i historia i Lund och hon har överlämnat sin 80-poängsuppsats som handlar om WOWO, det internationella nätverk för fred som Elin Wägner hoppades så mycket på.

Vi gratulerar Ulla Isaksson

som fått Selma Lagerlöfs litteraturpris 1995 "för ett mångsidigt författarskap, som också inspirerat till kreativitet i andra medier, och där hon i dialog med det andra könet för oss in i kvinnovärlden och visar hur kärleken triumferar över vrede och förtvivlan". De senare orden kunde ha gällt vem som helst av Selma, Elin, Ulla - ett starkt kvinnotriumvirat att inspireras av i vardagen.

Svenska fredskvinnor - en utställning om våra förebilder

Fredrika Bremer är den första i raden av svenska fredskvinnor som kvinnor för Fred har med på en utställning som visar några av de starka svenska kvinnor som varit av stor betydelse som förespråkare för fredlig utveckling - inte bara i Sverige utan även internationellt. Utställningen visades först på Nordiskt Forum i Åbo sommaren 94 och har sedan dess via Ludvika, Stockholm, och Uppsala nu hamnat i Södertälje. Stockholms kranskommuner står därefter i tur.

Bredvid Fredrika Bremer står Elin Wägner som i boken *Väckarklocka* lyfter fram motsättningen mellan moderns och krigarens livssyn - samma tankar som föresvävat Fredrika Bremer. Bilden av kvinnan som passivt och tåligt väntande på jägaren/krigaren ville Elin Wägner definitivt ta död på. Det är i stället den trygga verksamma modern hon vill påminna om. Inte om hur man vinner krig - utan hur man med aktsamhet och kunskap om sådd och skörd lever så att krig undviks.

Matilda Widegren - samtida med Elin men inte så känd - var också en riktig eldsjäl. Som lärare vid Högre lärarinneseminariet ägnade hon sig åt att undervisa flickor men hon tog också initiativ till flera fredsföreningar. Efter kvinnornas stora fredskongress i Haag 1915, där också Elin var med, startade hon den s.k. "gränsmissionen". Man reste till olika krigsgränser, t.ex. mellan Danmark och Tyskland, och inbjöd kvinnor från båda sidor att på kvinnors vis dricka kaffe tillsammans och samtidigt skapa kontakt och bli vänner.

Andra kvinnor som utställningen lyfter fram är Elsa Cedergren, aktiv inom Röda Korset och en av dem som bildade KFUK och kväkarrörelsen i Sverige, samt Alva Myrdal och Inga Thorsson som senare kom att göra stora insatser för världsfreden.

/Bibbi Steinertz

Man över

Dom leker krig
ovanför mitt huvud
en vacker höstdag
Friden strimlas sönder

Vad gör dom med mina pengar

På långvården ligger faster
i kissiga blöjor
Redan i hisshallen
möts jag av stanken

/Lena Gretasdotter

(tidigare publicerad i tidningen Kvinnosyn)

Elin i Larousse

I det nyligen utgivna *Larousse Dictionary of Writers*, Edinburgh, New York 1994, finns en artikel om Elin Wägner skriven av *Helena Forsås-Scott*. Det var inte lätt att sammanfatta Elins mångfaceterade verk på 100 ord, skriver Helena, men så här presenteras Elin nu för den stora internationella publiken:

Wägner, Elin (1882-1949)

Swedish novelist and journalist, feminist and pacifist. Born in Lund, she attended a girl's high school and embarked on a career as a journalist. Experiences from the Swedish women's suffrage movement are reflected in *Pennskaflet* (1910, 'Pen Woman'), which combines wit and irreverence with poignancy and earnestness. *Åsa-Hanna* (1918) is a manyfaceted investigation of the plight of a peasant woman facing the misogyny of society, including the church. Notions of a matriarchal past, translated into subtle mythical patterns, result in increasingly critical perspectives on the present, as in *Dialogen fortsätter* (1932, 'The Dialogue is Continuing'). The remarkable eco-feminist essay *Väckarklocka* (1941, 'Alarm Clock') highlights the need for respect and restraint between human beings and towards Mother Earth.

> U Isaksson and E H Linder, Elin Wägner, I-II (1977-80)

© Larousse plc. Reproduced by permission of Larousse plc.

Bokåret 1994

erbjöd inte bara oss Elin Wägnerintresserade nyutgåvan av *Norr tullsligan* i En bok för alla. Här är ytterligare några böcker där Elin figurerar på ett eller annat sätt:

Brita Åkerman, *88 år på 1900-talet. Bland vänner och idéer*. T. Fischer & Co. 1994. Brita berättar mycket intressant om sitt liv som oförtröttlig kämpe för att kvinnornas intressen skulle finnas med i all samhällsplanering. Vilken möda det har lagts ned för att åstadkomma det som vi idag tycker är självklart! Ett helt kapitel ägnar Brita åt sin vänskap med Elin som nådde sin höjdpunkt just under den tid då Elin kämpade med *Väckarklocka*.

Hjördis Levin, *Masken uti rosen. Nymalthusianism och födelsekontroll i Sverige 1880-1910. Propaganda och motstånd*. Symposion. 1994. I ett kapitel i denna mycket omfattande och rika doktorsavhandling redogör Hjördis för den unga EW:s insatser i den "moraldebatt" som uppstod under den diskussion som föregick riksdagens beslut 1910 att förbjuda preventivmedel.

Miljövänliga rutan

Ät vad säsongen bjuder

och av det som kan odlas i det klimat vi bor i. Rotfrukter är exempel på grödor som odlas här och går bra att lagra. De passar därför utmärkt att äta på vårvintern.

I väntan på vårprimörerna är rotfrukter ett näringsrikt tillskott till kosten. Rårivna rotfrukter kan serveras dekorativt genom att man väljer och lägger upp dem efter färg. På St. Sigfrids folkhögskola serveras man rårivet av palsternackor, kålrot och morot - en vacker färgskala!

Nässlor och kirskaål (kers) hör till de tidigaste vårprimörerna. Bjud in till grannfest på nåselsoppa redd på potatis, serverad med ägg-halvor! Har ni inte en trädgård med kirskaål så kan ni säkert fråga var ni än ser kirskaålen och be att få plocka den. Det är nog det enda realistiska sättet att reducera dess framfart i rabatterna. *Om du inte kan bekämpa den - ät upp den!*

Kirskaål smakar utmärkt till klyftpotatis, stuvad och kryddad med muskot och örtsalt. Ännu godare blir det på följande vis: förväll kirskaålen med lite salt. Vispa grädd och tillsätt färsk riven pepparrot. Placera den förvällda kirskaålen i en smord eldfast form, lägg pepparrotsgrädden ovanpå och strö på riven ost. Gratinera i medelvarm ugn tills osten har smält.

Mat är makt. Att äta närodlat eller vilt är resursbesparande. Betänk att 1000 kalorier på tallriken vanligtvis har krävt 10 000 kalorier. En stor del av detta hänför sig till transporter och energikrävande framställning.

/Karin Sahlström

Kretaresan

som vi skickade ut särskild information om väckte stort intresse. Ring 08-796 67 00 för ev. restplatser! Resebyrå Ving Special har också visat intresse för att ordna en liknande resa nästa vår (maj-juni). Ring till *Ingrid Claréus* 08-21 10 23 om du vill ha mer information om den.

En bok ur förra årets bokflod

som är väl värd att läsas är Per Wästbergs *Alice och Hjördis, Två systrar*. Den består till övervägande delen av dagböcker och brev 1885-1964 skrivna av de konstnärligt begåvade systrarna Hjördis Nordin och Alice Tengbom. I det inledande kapitlet citerar Per Wästberg ur ett brev som Elin Wägner skrev 1904, då hon var mitt uppe i sin första stora kärlekshistoria:

"Passion är ingenting att bygga ett äktenskap på, ingenting. Vore det ingenting annat som förenar oss skulle jag motse äktenskapet med ännu större oro än jag nu känner."

Och det är just här som de två systrarnas liv förefaller som levande illustrationer till Elin Wägners senare romaner. Passioner upplever de, men de har svårt att från männen få respekt för sin personlighet, sin vilja till konstnärlig utveckling, sin kamp för jämställdhet. Hjördis går in i ett äktenskap med en framgångsrik man medan Alice lever ensam som självförsörjande konstnär, men båda blir besvikna - och svikna - i sina förhoppningar om ett liv med både gemenskap och självförverkligande. Per Wästberg har gjort ett fint urval och låter de autentiska texterna träda fram och förmedla två kvinnoöden på en vardaglig men ändå så genomlyst prosa.

Ny årsavgift

Styrelsen har beslutat att använda sig av årsmötets tillstånd att höja årsavgiften 1995 till 100 kr. Anledningen till höjningen är ökade trycknings- och portokostnader. Därtill kommer att vi genom köpet av Lilla Björka har minskat vårt insamlade kapital, som vi tänkt använda till en stipendiefond. Betala avgiften snarast genom att använda bifogat pg-inbetalningskort så blir kassören glad!

Tänk på att en eller flera årsavgifter för medlemskap i EW-sällskapet kan vara en utmärkt gåva till någon som ska hyllas. Vi skickar gärna ett kort som bekräftelse på medlemskapet. Ring 0470-77 55 57!

Nästa nummer av Bergsluft

kommer ut i början av augusti tillsammans med information om höstseminariet den 23-24 september.

Redaktionen tar tacksamt emot artiklar och notiser.

Manusstopp: 15 juli